

Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 ♦ tālr. (+371)7388624 ♦ fakss (+371)7388634 ♦ e-pasts: tpkc@apollo.lv

SIA „SILPA”
Reģ. Nr. 45403011933
Saules iela 37
Madona, LV – 4801

(…)

LĒMUMS
par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem
līguma noteikumiem

2006.gada 3.jūlijā.

Nr.22 -lg

Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – *PTAC*) 2006.gada 3.maijā saņemts (...) (turpmāk – *Patērētāja*) iesniegums (turpmāk – *Iesniegums*), kurā lūgts izvērtēt ar SIA „Silpa” noslēgtā nomaksas pirkuma līguma (turpmāk – *Līgums*) atbilstību normatīvajiem aktiem.

PTAC 2006.gada 24.maijā ir pieprasījis no SIA „Silpa” paskaidrojumu par *Līguma* noteikumu atbilstību *PTAL* noteikumiem. Paskaidrojumu no SIA „Silpa” *PTAC* nav saņēmis.

Saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma (turpmāk – *PTAL*) 25.panta ceturtais daļas 6.punktu un 2004.gada 26.oktobra Ministru kabineta noteikumu nr. 889. „Patērētāju tiesību aizsardzības centra nolikums” 4.11.punktu, *PTAC* ir tiesīgs izvērtēt līgumus, ko patērētājs slēdz ar ražotājiem, pārdevējiem vai pakalpojuma sniedzējiem.

Saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punkta noteikumiem „*patērētāja tiesības ir pārkāptas, ja nav ievērots līgumslēdzēju pušu vienlīdzības princips un līguma noteikumi ir netaisnīgi*”. Savukārt saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu „*ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem*”. *PTAL* 6.panta ceturtajā daļā noteikts, ka „*novērtējot līguma noteikumus, ņem vērā pārdotās preces vai sniegtā pakalpojuma raksturu, visus apstākļus, kādos līgums noslēgts, kā arī noslēgtā līguma un ar to saistītā līguma noteikumus*”.

Sakarā ar *Sūdzību* un saskaņā ar *PTAL* 25.panta ceturtais daļas 6.punktā noteiktajām *PTAC* tiesībām, *PTAC* veica *Līguma* izvērtēšanu savas kompetences robežās:

1. No lietai pievienotajiem materiāliem *PTAC* konstatē, ka *Patērētājam* parakstīšanai ticis iesniegts standarta līgums. *PTAL* 6.panta piektā daļa paredz, ka „*līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus*”. Arī Eiropas Kopienų 1993.gada 5.aprīļa direktīvas Nr. 93/13/ECC Par

netaisnīgiem līguma noteikumiem patērētāju līgumos (kuras normas ir iekļautas *PTAL*) 3.panta otrajā daļā teikts, ka nosacījums vienmēr uzskatāms par neapspriestu, ja tas ir bijis sagatavots jau iepriekš un patērētājam līdz ar to nav bijusi iespēja ietekmēt šā nosacījuma saturu, īpaši tas ir iepriekš formulētu tipveida līgumu kontekstā.

Pie tam, *PTAL* 6.panta sestajā daļā noteikts: „*ja ir apspriesti atsevišķi līguma noteikumi vai atsevišķu noteikumu attiecīgi aspekti, tad nevar uzskatīt, ka savstarpēji apspriesti ir arī pārējie līguma noteikumi*”. Turklāt, lai konstatētu, vai attiecīgais līguma noteikums ir apspriests, ir jāņem vērā *PTAL* 6.panta piektajā un septītajā daļā noteiktais. *PTAL* 6.panta septītā daļa nosaka, ka „*ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt*”. *PTAC* norāda, ka *PTAL* izpratnē pat skaidri izteikts patērētāja apliecinājums, ka viņš ir iepazīstināts ar līguma standartnoteikumiem un vienojies par tiem, neizslēdz direktīvas piemērošanu (skat. Zadraks G. Netaisnīgu noteikumu direktīvas reforma. Likums un Tiesības, 2005., 4). Ja apspriešana ir formāla (piemēram, personas paraksts līgumā), tad to nedrīkstētu pieņemt kā apspriešanu *PTAL* izpratnē.

Vienlaicīgi *PTAC* norāda, ka regulējums attiecībā uz netaisnīgiem līguma noteikumiem ir iekļauts, lai nepieļautu, ka kāda no līgumslēdzēju pusēm piespiestu otru pusi noslēgt līgumu, kura noteikumi atbilst tikai vienas līgumslēdzēju puses interesēm, otrai pusei atņemot tai nozīmīgas tiesības, tādējādi skarot patērētāju intereses. *PTAL* 6.panta trešā daļa nosaka, ka „*līguma noteikums, kuru līgumslēdzējas puses savstarpēji nav apspriedušas, ir netaisnīgs, ja tas pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam*”.

Vadoties no minētā, *PTAC* uzskata, ka starp SIA „Silpa” un *Patērētāju* noslēgtais *Līgums* atzīstams par tipveida līgumu, kas sastādīts iepriekš, un šādi līguma noteikumi saskaņā ar *PTAL* 6.panta piekto daļu vienmēr uzskatāmi par savstarpēji neapspriestiem.

2. Izvērtējot *Līgumu*, *PTAC* norāda, ka tas ir uzskatāms par patērētāja kreditēšanas līgumu. Šajā gadījumā uz *Līgumu* attiecas 1999.gada 13.jūlija Ministru kabineta noteikumu nr.257 „Noteikumi par patērētāja kreditēšanas līgumu” (turpmāk – *Noteikumi*) 11.un 12.punktā noteiktās prasības, t.sk. 12.1.punktā noteiktās prasības par līguma priekšmeta (preces) precīzu aprakstu.

3. *Līguma 2.5.punkts* nosaka: „*Ja saskaņā ar šo līgumu tiek izņemta Prece, tā tiek novērtēta līdz 40% no šī līguma tabulā Nr.1 noteiktās preces vērtības.*”

Saskaņā ar *PTAL* 6.panta otro daļu, līguma noteikumi formulējami vienkāršā un saprotamā valodā. Neskaidri un neprecīzi rakstveida līguma noteikumi tiek tulkoti par labu patērētājam. No iepriekšminētā *Līguma* punkta patērētājam nav iespējams konstatēt tiesisko pamatu, kas dod *Pārdevējam* tiesības uz preces vērtības samazinājumam, kā arī preces vērtības novērtējuma pamatu. Ņemot vērā iepriekš minēto un, pamatojoties uz *PTAL* 6.panta otro daļu, *Līguma 2.5.punkta* noteikums ir uzskatāms par neskaidru līguma noteikumu, kas tulkojams par labu *Patērētājam*.

4. *Līguma 6.3.punkts* nosaka: „*Ja maksājuma termiņš tiek nokavēts par piecām un vairāk dienām, papildus tiek piedzīts līgumsods astoņdesmit piecu procentu apmērā no kavētā maksājuma summas.*”

Saskaņā ar *Civillikuma* 1716.panta noteikumiem, līgumsods ir saistību pastiprināšanas līdzeklis, taču līgumsods nav līdzeklis, ar kura palīdzību kreditors tiesīgs iedzīvoties uz parādnieka rēķina. Turklāt *Līguma* 6.1.un 6.2.punktos jau ir atrunāta sankcija gadījumos, kad pircējs kavē maksājuma termiņus. *PTAC* norāda, ka saskaņā ar *Civillikuma* noteikumiem ir piemērojams tikai viens līgumsods. Šajā gadījumā noteiktais līgumsods astoņdesmit piecu procentu apmērā no kavētā maksājuma summas ir vērtējams kā neproporcionāli liels. Saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 4.punktu par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas uzliek patērētājam, kurš neizpilda līgumsaistības, neproporcionāli lielu līgumsodu. Tādējādi saskaņā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punkta un 6.panta trešās daļas 1.punkta noteikumiem šāds līguma noteikums ir uzskatāms par tādu, kas nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī un pretrunā ar līgumslēdzējpušu tiesiskās vienlīdzības principu. Līdz ar to *Līguma* 6.3.punkts ir atzīstams par netaisnīgu līguma noteikumu.

5. *Līguma* 7.1.punkts nosaka: „*Jebkurš strīds, nesaskaņas vai prasība, kas izriet vai skar šo līgumu, tiks izšķirts šķīrējtiesā, saskaņā ar šīs šķīrējtiesas reglamentu, viena tiesneša sastāvā rakstveida procesā un ar nosacījumu, ka gadījumā, ja atbildētājs neiesniedz atsaukumi uz prasību, uzskatāms, ka tas atzīst prasību*”.

PTAC norāda, ka, lai arī *Civilprocesa likumā* ir noteikts regulējums par šķīrējtiesām, tomēr strīdus, kuros viena puse ir patērētājs („vājākā līgumslēdzējpusē”) nebūtu pieļaujams izskatīt šķīrējtiesā, ņemot vērā, ka šķīrējtiesas spriedums nav pārsūdzams, šķīrējtiesas procesa izmaksas, kā arī to, ka nav noteikti stingri kritēriji šķīrējtiesas tiesneša kandidātiem. Tāpat jāņem vērā Satversmes tiesas 2005.gada 17.janvāra spriedumā Lietā Nr.2004-10-01 9.3.2.rindkopā norādītais, ka patērētāju tiesības paredz īpašus ierobežojumus šķīrējtiesas līguma noslēgšanai. *PTAL* 6.panta 7.punkts nosaka, ka par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas *izslēdz vai kavē patērētāja tiesības vērsties patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs vai tiesā, paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā*. Līdz ar to *Līguma* 7.1.punkts ir atzīstams par netaisnīgu.

PTAC norāda, ka saskaņā ar *PTAL* 6.panta 8.daļas noteikumiem, ražotāja, pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja un patērētāja noslēgtajā līgumā ietvertie netaisnīgie līguma noteikumi pēc patērētāja prasības atzīstami par spēkā neesošiem, bet līgums paliek spēkā, ja tas var pastāvēt arī turpmāk, kad izslēgti netaisnīgie līguma noteikumi.

PTAL 25.panta ceturtās daļas 6.punkts paredz *PTAC* pienākumu prasīt, lai pakalpojuma sniedzējs groza līguma projektu vai pārtrauc pildīt līguma noteikumus, ja konstatēti netaisnīgi līguma noteikumi pakalpojuma sniedzēja vai pārdevēja līguma projektā vai noslēgtajā līgumā.

Ņemot vērā iepriekšminēto, saskaņā ar *Civillikuma* 1716 pantu, *PTAL* 5.panta otrās daļas 4.punktu, 6.panta otro daļu, 25.panta ceturtās daļas 6.punktu un astotās daļas 1.punktu, desmito daļu, *Patērētāju tiesību aizsardzības centrs pieprasa:*

SIA „Silpa” četrpadsmit dienu laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas:

- 1) pārtraukt pildīt šajā administratīvajā aktā konstatētos netaisnīgos *Līguma* 6.3. un 7.1., punktus un tiem līdzīgus līguma noteikumus ar citiem patērētājiem noslēgtajos līgumos;
- 2) grozīt patērētājiem piedāvāto līgumu projektu **6.3.punktu**, izslēdzot neproporcionāli lielā līgumsoda piemērošanu;
- 3) grozīt patērētājiem piedāvāto līguma projektu **7.1.punktu**, izslēdzot ietverto šķīrējtiesas klauzulu;
- 4) sniegt informāciju *PTAC* par administratīvā akta izpildi pirms administratīvā akta lemjošajā daļā noteiktā izpildes termiņa beigām, atbilstoši *PTAL* 25.panta desmitās daļas noteikumiem.

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu šo administratīvo aktu var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātam, iesniedzot iesniegumu par administratīvā akta apstrīdēšanu *PTAC*.

Direktore (paraksts)
(zīmogs)

B. Vītoliņa

(...)

IZRAKSTS PAREIZS